

-BONDE I BYEN-
RAGNAR S. GRUDE
 Låvevn. 48 Oslo 6
 Telefon (02) 27 31 82
 Telefon Son 95 81 12 /09.

Låveveien 48, 0682 Oslo 6
 (404)

Den 5 / 1 . 19 91

Kringkastingssjef Førde. personlig.
 NRK - OSLO.

Angår C.J.Hambro : Lyd/bildeopptakk TV om "Elverumsfullmakten".

I disse dager, da Høyre-vinden har løyet av, og "bølgene" bare såvidt kruser seg på overflaten, snakkes det i "visse kretser" om at man nå skal "friske på vinden" ved å trekke fram bl.a. C.J.Hambro's fortjenester i det politiske liv. De i såvel fred som kriq, og i fred igjen.

Man vet jo at Høyre-ledere, og særlig Høyreformenn og Stortingspresidenter m.fl. har tatt C.J.Hambro's imaginære fortjenester til inntekt for partiet ved å avduke bautaer bl.a. på Elverum og i Bergen. Disse "spisser" har, in legio, vært med å gi en ikke-eksisterende - den imaginære- "Elverumsfullmakt", skinn av å være legal !

Enhver med historiske kunnskaper om hva som skjedde på Elverum den 9. april 1940 m. h. t. **hvilke fullmakter som der ble gitt** må synes at en slik historieforfalskning er aldeles forferdelig ! Det er helt ufattelig at så mange kjente politikere, med så kjente navn som Willoch's, Hysing Dahl's, Jo Benkow's m.m. flere bærer, **k a n ha gått med på å ville gjøre forfalskningen legal. Disse må da ha visst bedre!** Høyre's 100-årsberetning inneholder ikke ett ord om noen "Elverumsfullmakt" forårsaket av C.J.Hambro på Elverum i 1940. Aftenpostens førstesideoppslag ianledning C.J.H's 100-årsdag for hans fødsel har heller ikke noe ... Og alt det "manglende" om Hambro's fortjeneste som opphavsmann til "fullmakten" var selvfølgelig helt riktig. Og hvorfor ? Bl.a. fordi Hambro selv under oppholdet i England under krigen tok avstand fra noen slik "fullmakt", og etter hjemkomsten til Norge i 1945 avviste at det **forelå noen fullmakt fra hans hånd ..**

Så vil historien atter en gang vise at kjente mennesker begår den store tabben - faktisk svikter sannhetsbegrepene - når de faller utenfor aktualitetsoppfattelsen, og ikke lenger "blir spørt etter" ... Det ble lagt en betydelig fallgrube for C.J.Hambro da han ble anmodet om å inn tale for NRK: "hvordan "Elverumsfullmakten" ble til !" Og til like ta bilder i samme forbindelse, så det hele kunne brukes i TV på begynnelsen av 60-tallet (sv/hv). Og her gikk C.J.Hambro i "fella". Noen kroner var det vel også å tjene på denne opptreden, men: -"det å bli spurt etter, være aktuell ikke minst, var vel Hambro's svakeste punkt.

Og så konstruerer han "skabelsen av denne fullmakt", med slik patos som bare en Bergenser av Hambro's støpning kunne få det til.... Tilforlateligheten er framifrå ... hvert ord må gå rett hjem hos dem som ikke vel bedre. Hos oss, som vet bedre, er dette historiske bedrag aldeles forferdelig å høre på. Det er helt uforståelig at NRK kan sende dette produkt, og utgi det for å være en historisk sannhet!!

Det er rett og slett betenkelig , ja, høgst betenkelig ! at dette Hambro-opptaket eksisterer i NRK's arkiver. Det skulle forlengst jo ha vært slettet! Det politiske môt har vel sviktet. Det er alltid noen som vil verne og verge om det som også bærer løggen i seg.

Jeg setter faktisk lit til at du, kringkastingsjef Førde, er mannen som **tør** ta avgjerden om dette opptaket f ø r dette gjør mere skade enn hittil er tilfelle. Det er absolutt nødvendig med denne "opprydning" skal en riktig og sannferdig okkupasjonshistorie kunne skrives.

Nettopp idag fyller jeg 75 år. Jeg er gammel nok til å ha opplevd ikke så få faser av det som gikk for seg f ø r krigsutbruddet 1940, i hele okkupasjonstiden, med personlig deltakelse i vår korte krig, og har også utført nøytralitetsvakttjeneste som jeg kan knytte helt spesiell opplevelse til i mars 1940:

Som en nevø av daværende utenriksminister Koht, fikk jeg tilsagn om "ein mykkje stutt audiens" hos ham. Jeg skulle ledsake (være veskebærer for major Sverre Hermansen og stabskaptein (fra Generalstaben) Th. Hauglid, som begge hadde de kommanderende stillinger på Trandum under nøytralitetsvakten 1940. Sjefene ønsket utvirket at deres bataljon på vel 1000, etter omstendighetene godt trenede tropper, skulle kunne holdes intakte **etter** den regulære tjenestetidens utløp. Altså : ingen dimisjon pr. oppsatt "dimmedato".. Vi hadde i de dagene Rio de Janeiro-saken Cossac-saken og Altmark-affæren utenfor sørlandskysten osv. osv.

De nevnte offiserer hadde tryglet Forsvarsdepartementet om tillatelse til å "holde på kara", men ble møtt med avslag. Som såkalt bataljonsskriver, på bataljonssjef Hermansens kontor, ble det kjent at jeg hadde nær familie i regjeringskollegiet, nemlig utenriksministeren. Hermed ble planen klekket ut, for såvidt av meg, at vi skulle forsøke å få hjelp hos min onkel. Vi hadde jo stort håp

Vi innfant oss rettidig på Victoria Terrasse, tre mann sterke, fra meg som korporal, til kapteinen og majoren. Minuttene ble ikke bortkastet. Det var rett på sak, vi hadde bare 15 minutter å "fremja saka vår på". Onkel Halvdan hørte på oss, dvs. majoren , men kom til den konklusjonen at :"- at han kunne trulig lite gjere ... saka vår høyrde ikkje under hans departement det er soleis her i departementene (departemanga sa han !) at vi steller med kvart vårt ... de får nok vende dykkar til dykkars departemang um saka ... igjen....!

Audiensen var slutt. Han, onkel Halvdan, greip tak i skaftepenen sin og dyppe den i blekkhuset, og bad meg da :"- helse heim! Det stog ser vel bra med einkvar ??"

Vi kom tilbake til Trandum meget nedslåtte. Og omkring 15 dager etter dimisjonen av vel 1000 godt trenede tropper: på ski, og i å hanskes med våre våpen av så ymse slags i djup snø under divergerende forhold, på "finne-vis" må vite, inntok tyskerne "våre områder" på Trandum ... Det er meget bittert å tenke på hvilke muligheter **hva vår bataljon** jo kunne ha utrettet i aprildagene 1940, fra vår posisjon på Trandum, med dekning av vegen mot: Hamar , Hadeland og Kongsvinger.

.....

Et skritt videre ...

Fra høsten 1945 treffer jeg Koht av og til. Det var ikke den samme Koht jeg hadde truffet siste gang på Victoria Terrasse i februar/mars 1940. Han var blitt gråere, mere lut og "mykje meir innesluta" enn han var i tenke-periodene sine f ø r krigen. Det tok år før han var en mann én kunne føre en samtale med , på god, gammeldags vis. Ja, da var det helst så én stilte et spørsmål i ny og né, og **h a n** foredro på sin stakkato-pregede måte til muligheten for " å kaste inn" et nytt spørsmål forelå.

Våren 1957, den 14. april (Palmesøndag!) er han gjest på heldag i mitt

hjem. Han får, etter forholdene, noe godt å spise som han likte, etter som dagen gikk. Vi satt godt foran en åpen kamin-ild. Den gamle og grå trivdes, og jeg oppfattet ham som å være snakkelysten. Anledningen lot jeg ikke gå fra meg på det ene og andre viset ...

- "Ka é dét for nokke?", sa Koht. Han pekte på en rugg av en Tandbergs båndopptaker. Han får vite at jeg hadde lyst til "å feste" stemmen hans til båndet, om han ikke hadde noe imot det. Det er et langt bånd, 1800 fot... Innvendinger kom ikke !

Og slik blir det snakket om mangt, især ikke så lite om krigen, og tiden omkring 9. april 1940. Såpass mye hadde jeg på dette tidspunkt lest om begivenhetene noen og hvert sted, så spørsmålene ble mange "å kaste inn på den minnennes ild som var tent". Du verden som han husket !! Til og med detaljen på Victoria Terrasse, da jeg fulgte Trandum-offiserene. Han "hugsa namna på dei, sogar ...". Og, med fingerspissene oppunder haken - og stirrende inn i ilden - så sier han lakonisk :

- "Um eg berre hadde lydd på dykkar da, og gjort noke ... så hadde miseren kanskje vært undgått ..." Han kalte hele 9. april-saken for en misere.

Jeg hopper over det mangfold av beretninger, om hva han sa, og hva Kongen ikke sa, som den samme Konge er tillagt å skulle ha sagt! Alt-så kong Haakon. Og en rekke andre navngitte personer.

Jeg order frampå om at det allerede nå (i 1957) er skrevet mye okkupasjonshistorie Ordene har ikke engang kommet utav munnen min før han fnysende, og småsprutende gjennom barten, hogger i : - " Historie !!!! nei, dei skriv ikkje historie... dei skriv berre historier !!! Det altfor tidleg å skrive historie, den sanne historia, etter berre nokre få år etter hendingane ... det må gå minst 50 år fysst! Det er nå skikken hjå historikarar."

- "Ja, men Skodvin har da skrevet mye alt ! sier jeg. - Blant annet har han jo beskrevet hvordan Elverumsfullmakten ble gjennomført vedtatt på Elverum ... forslaget til Hambro ..."

Nå trodde jeg å ha tent på en lunte med kruttpose i enden. Koht "eksploderte" fullstendig når Hambro's navn ble nevnt i denne forbindelse.

- "Nokon Elverumsfullmakt finnst ikkje!" sier Koht meget bestemt. - Hambro kom drassande med eit forslag, som kontant blei avvist, og ikkje eingong satt under avstemning!! .. da er det ikkje noko vedtak .. og forslaget var ikkje eingong turvande. Hambro skulle gjera seg interessant!

(Jeg ønsker ikke her å gå inn på hva Koht sier om Skodvin's "historieskrivning" til denne dato i 1957. Det som står på båndet mitt får stå der, om Skodvin og hans kvalifikasjoner sett med en historieprofessors øyne, inntil min frist for offentliggjøring av båndets innhold utløper i 2017 (etter 50 år). Det kan jo bli en annen som kan få den oppgaven, da ...) Kan si såpass, at "flaterende" er ikke uttalelsen om den til da begåtte historieskrivning. I år 1991 vet vi jo nokså sikkert at den gamle historikeren kommer til å få mye rett i sine "profetier". Hans siste replikk på mine provoserende spørsmål om historieskrivning - og historikerens kvalifikasjoner - var : - " Det er fysst om 50 år den sanne vert skriven, etterat dei store arkiva vert opna, t.d." (han nevner en rekke store byer i verden hvor krigsstoff kan finnes, etterhvert).

Vi er nettopp nå inne i denne perioden. Vi ser jo at "noe nytt" trær fram, og kommer "for en dag". F.eks. også fra den østlige del av Europa, som Moskva og Leningrad. Koht var meget opptatt av disse byene, og av hva disse kunne ha i sine arkiver ..

Intense studier av norsk politisk historie (som amatør!) fra onkel Halvdan's inntreden i norsk politikk i 1935, av okkupasjonshistorien i særdeleshet etter "møtet" med Koht i 1957, som nevnt foran, har foranlediget noen artikler fra min hånd om denne spesielle "Elverumsfullmakten"

- 4 -

Ug mye er samlet om emnet fra annet hold. Det viktigste er nok oppfatningen av å_s_i_t_t_e_på_d_o_k_u_m_e_n_t_a_r_s_t_o_f_f om denne påståtte eksisterende "Elverumsfullmakten".

1. Koht's utsagn på mitt lydbånd.
 2. Kopier av Hedmark's aviser fra 11.april 1940 om kommunikéet fra det møtet på Elverum ,som inneholder konkret hva Stortingets fullmakt til regjeringen Nygaardsvold den gang gikk ut på. (Oppnevningen av tre konsultative statsråder!)
- Avisene er: Hamar Arbeiderblad, Østlendingen, Elverum, Hamar Stiftstidene, Hamar(nå inngått).

Det er derfor for meg ubegripelig at et par historikere - fortsatt kan hevde noen "Elverumsfullmakt's" eksistens. Disse er jo gjort kjent med foran nevnte forhold, og viten.

Jeg tillater meg å vedlegge noen artikler etc.

Jeg har vel, forlengst, trukket store vekslor på en forventet oppmerksomhet. Saken er så viktig at jeg bare forsøker å gi den størst mulig troverdighet ved å vise til dokumenter, tilgjengelige sådanne.

Jeg har massevis mere å kunne vise til, men anser det akkurat nå ikke være nødvendig.

.....

Det har selvfølgelig ikke noe med saken å gjøre ,at du en gang for nå lenge siden bodde her i "huset", Låveveien 48. Vi hilste på hverandre nede i vestibylen her, og jeg tilkjennega dengang også mitt slektskaps- familieforhold til Koht-familien.

Det er å tro, sett med mine øyne da, at hva Halvdan Koht har sagt også blir oppfattet som en seriøs uttalelse, av en av datidens mest kjente historikere på verdensbasis.

Det bør vel tillegges vekt, at denne kjente historikeren ,bl.a. på politisk historie, var tilstede "med hele seg" dengang det historiske møtet/oppholdet på Elverum fant sted : 9.april 1940.

Ytterligere: han var jo også din partifelle. Jeg vil så langt fra ha uttalt, eller på noen måte tenkt, at verken du, eller historikeren Koht går på akkord med de historiske kjensgjerninger.

Koht taler til meg, deg og alle, oss andre fra lydbåndet mitt om den ikke)>> historiske usannhet : - at det ^{ikke} eksisterer noen "Elverumsfullmakt".

Hambro taler gjennom TV -sending til meg, deg og andre oss andre om en konstruert løgn ! -han foredrar en historisk usannhet!!

Denne har han laget selv, på "bestilling", ..og skal hedres i ettertid .

.....

Jeg viser til begynnelsen av brevet, om C.J.H's fortjenester. Når det nå er vedtatt av Stortinget's representanter (etter forslag atter en gang fra Høyre!) at det skal settes opp en byste av Hambro utenfor Stortinget (ukjent akkurat hvor), så er det å frykte for at denne "Elverumsfullmakt-filmen" , med Hambro som hovedaktør, atter en gang skal vises. **DETTE MÅ IKKE SKJE !**

Brevet ble langt, det ble kanskje omstendelig, men er helt ut livsnødvendig å få fra "hånden" og ut av tankene ...

Det er en stor tilfredsstillelse nettopp nå - iden livets avgangsklasse jeg går i - å kunne tjene den historiske sannhet , ha et håp om at et "ugras" tilbruks i landets mektigste medie-våpen kan bli lukket vekk ...

Hilsen